

Å tenke med dysforien

Muligheter for nye kunnskapsregimer i en verden i endring

Preciado, Paul B. 2025. *Dysphoria Mundi: A Diary of Planetary Transition*. London: Fitzcarraldo Editions. (496 sider).

«I **HAD TO** declare myself insane. Affected by a particular kind of insanity that they called dysphoria. [...] Truth be told, I felt no distance between what they call the mind and what they identify as the body. I wanted to change, that's all.» (16). Slik starter filosof, kunstner og aktivist Paul B. Preciado sin nyeste bok; en bok som er vanskelig å oppsummere i et par setninger. Selv kaller han boken, som først ble utgitt på spansk i 2022, «a mutant text», i form av sjangerbrytingene som skjer gjennomgående i boka mellom filosofisk erindring og analyse, poesi og auto-fiksjon. Han er tidligere spesielt kjent for boka *Testo Junkie: Sex, Drugs and Biopolitics in the Pharmacopornographic Era* fra 2013, som tar utgangspunkt i Preciados mikrodosing med testosteron for å diskutere hvordan diverse institusjoner i samfunnet, som psykiatrien og farmasien, utøver biopolitisk kontroll over kropp og kjønnede subjektiviseringsprosesser (Pérez 2015).

Til tross for bokens tittel og Preciados innledning, handler ikke boka utelukkende om kjønnsdysfori, men om en verden «out of joint», hvor dysfori brukes som en større metafor og konseptuelt rammeverk som gir Preciado rom til å reflektere over det han kaller en usammenhengende samtid. Å bruke dysfori analytisk slik Preciado gjør i denne boka går

DOI: 10.34041/ln.v3i.1096

lambda nordica 1/2026

© The authors. Published by Föreningen Lambda Nordica under the CC BY-ND license.

inn i en av kjernediskusjonene i trans studies som felt, hvor noen tenkere har kritisert queer teori for å abstrahere, homogenisere og til tider eksotifisere transpersoners levde erfaringer med kjønn. Preciados analytiske fokus på identitetskonstruksjon, subjektivisering, og tiltro til utopiske fremtidsvisjoner skriver seg nærmere en trans-abolitionist visjon gjennom å argumentere for behovet for å revolusjonere og dekonstruere reformistiske og renaturaliserende diskurser om kjønn og kropp.

Preciado argumenterer overordnet for at samtiden er i endring og nettopp dette stadiet kan tolkes som, og gjennom, dysfori. Det er slik bokens tittel blir til: dysphoria mundi, eller den dysforiske verden. Dysphoria mundi er en verden i transisjon, og beskriver, ifølge Preciado, effekten av bruddet mellom to epistemologiske regimer: det dominerende vestlige «petrosexorasiserte» og heteropatriarkalske regimet og dets potensielle revolusjonære bruddstykke, det vil si de som undertrykkes av patriarkalske, sexistiske og rasistiske samfunn. I teksten refereres dette til som «mutant subjects», hvor frigjøringspotensiale ligger i å ta i bruk bristepunktene i den dysforiske samtiden.

Innledningsvis skriver Preciado seg inn i en kjent tematikk i transstudier, ved å undersøke medikaliseringen (og patologiseringen) av kjønnsuttrykk som bryter med cis-heteronormer. Istedenfor å forstå kjønnsdysfori som en medisinsk lidelse, foreslår Preciado å forstå (kjønns)dysfori som «[...] the political and aesthetic inadequacy of some forms of subjectivation in relation to the normative regime of sexual and gender difference» (19). Ved å skifte blikket fra dysfori forstått som en psykiatrisk tilstand, foreslår Preciado at å tenke med dysfori, det som er «ute av ledd» i samfunnet, er å undersøke nye former for kunnskap som kan produseres i en verden i endring. Dette utgjør det analytiske utgangspunktet for resten av boka, og det er nettopp det analytiske blikket som er et av de mest interessante bidragene leseren sitter igjen med etter å ha lest ferdig.

Et sentralt tema i boka er hvordan disiplinerende makt utarter seg i en digitalisert og nyliberalistisk verden, og spesielt etter sosial lockdown som følge av COVID-19. Inspirert av maktteoretikere som Michel Foucault og Achille Mbembe, skriver Preciado gjennomgående om

normaliseringen av nye former for makt fra AIDS-krisen på 1980-tallet til COVID-19 i 2020, spesielt gjennom nye digitale former for overvåking og farmakopornografisk kontroll av kroppen. Preciados bok er ikke et dypdykk i en spesifikk problemstilling, men heller en bok som tematisk sett beskjeftiger seg med alt fra COVID-19 og kunstig intelligens, til den politiske konfigureringen av kroppen, fake news og forsøk på amerikansk statskupp. Den røde tråden er ønsket om å åpne opp for nye avenyer av kunnskapsproduksjon, gjennom å fremheve bruddstykkene (dysforien) og da mulighetene for motstand. Dette er både en styrke og svakhet i boka; samtidig som Preciados analyser har en unik evne til å få leseren til å reflektere over bruddflatene i en rekke av samtidens konflikter, gjør bredden i boka at han til tider ikke går noe særlig i dybden i analysene. Det gjør at leseren til tider sitter igjen med å gjøre deler av tolkningsarbeidet selv. Eksempelvis nevner Preciado halvveis inn i boka i et underkapittel hvor han diskuterer den sosiopolitiske styringa av COVID-19 viruset og dets implikasjoner for hvordan man tolker hjemmet (som privat, feminisert) i en tid hvor man også jobber hjemmefra, at vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep har økt. Preciado påstår da at «normativ heteroseksualitet og rasisme drepte flere mennesker enn viruset» (210), en påstand han velger å ikke utdype i noen særlig dybde. Påstanden i seg selv er ikke vanskelig å tro på, nødvendigvis, og kan tolkes som at de strukturelle forholdene som underbygger vold i nære relasjoner (her forstått som patriarkat, misogyni og heteronormativitet) fikk en viss ny karakter under pandemien. Samtidig er dette ett av flere eksempler på en tematikk Preciado med fordel kunne konkretisert, spesielt med tanke på sammenligningen med viruset. Det skal nevnes at Preciado i boken på ingen måte fremstår konspiratorisk, og at hans anliggende fremstår primært som en interesse i å tenke på endringene i maktformer og følgende subjektiviseringsprosesser gjennom pandemien og å trekke de lange linjene.

Viruset og dets temporale form av eksistens er en sentral karakter i Preciados analyse. I teksten bruker forfatteren blant annet Jacques Derridas konsept *hauntology* for å analysere med viruset som noe som ikke kan forstås fullt ut i samtidens ontologi. Å tenke med viruset blir en

måte å dekonstruere vestlig biologisk kategorisering (148), samtidig som Preciado bruker virus-metaforen for å analysere historiske subjekter (her nevnes for eksempel kvinner, hekser, homoseksuelle, migranter, osv.) som enten ikke har blitt gitt full ontologisk status i sine samtider, eller blitt forstått som underdanige, parasittiske eller direkte farlige. Preciado spør oss da om følgende: «Could a virus-inspired politics of becoming, a mutant politics of never-being-the-same, be more interesting for these historical figures than a politics of identity?» (151).

Boka avslutter med et ønske om endring gjennom å tenke med mot-sigelsene, gjennom mulighetene Preciado har skissert i det han gjennomgående kaller «revolusjonshypotesen»; utfordringen er ikke bare å bryte ned undertrykkende binære kategorier, men også å kollektivt skape nye former for sosiale teknologier. Akkurat hva dette vil se ut som, er ikke Preciado like klar på, men styrken i hans bidrag ligger primært i å skissere mulighetene for å tenke og begjære annerledes. Avslutningen fremstår som en kamptekst eller et manifest. Han henvender seg til unge aktivister, også delvis til leseren (siste kapittel heter «Letter to a new activist») og, i kjent feministisk vitenskapsteroetisk tradisjon, argumenterer for at mulighetene for endring ligger i kunnskapen som skapes gjennom sosial undertrykkelse. Siste kapittel er i stor grad en oppfordring til å bruke dysforien nærmest som en retningsssnor i aktivistisk arbeid for å dekonstruere dominerende voldelige former for kunnskapsregimer som underbygger mange av dagens institusjoner.

Preciado skriver seg med denne boka inn i en lengre tradisjon av tenkere som ønsker å utforske og utfordre maktens rolle i normalisering av visse typer kunnskap, og mulighetene for å begjære annerledes. Dette er en bok som på alle måter er best lest selv, hvor en bokanmeldelse bare kan gi et helt overordnet blikk på en kompleks samtidstenker.

**ISAK LØBERG JACOBSEN,
NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET (NTNU)**

LITTERATUR

- BBC, Transgender no longer recognized as disorder by WHO, *BBC*, May 29, 2019, <https://www.bbc.com/news/health-48448804>.
- Johnson, Austin H. 2015. Normative Accountability: How the Medical Model Influences Transgender Identities and Experiences. *Sociology Compass* 9(9): 803–813. DOI: 10.1111/soc4.12297.
- Riggs, Damien W., Ruth Pearce, Carla A. Pfeffer, Sally Hines, Francis R. White & Elisabetta Ruspini. 2023. Transnormativity in the Psy-Disciplines: Constructing Pathology in the Diagnostic and Statistical Manual and Standards of Care. I *The Palgrave Handbook of Power, Gender, and Psychology* (255–275). Springer International Publishing AG.
- Pérez, Karmele Mendoza. 2015. Testo Junkie: Sex, Drugs and Biopolitics in the Pharmacopornographical Era. Review of Testo Junkie: Sex, Drugs and Biopolitics in the Pharmacopornographical Era, by Paul B. Preciado. *Nordic Journal of Science and Technology Studies* 3(1): 46–47.

NOTER

1. Sitater er i all hovedsak referert til på engelsk, for å bevare forfatterens originale ordlyd.
2. Se for eksempel *Second Skins: The Body Narratives of Transsexuality* av Jay Prosser (1998).
3. I de siste årene har man sett en økt interesse innenfor trans studies i å engasjere seg i å tenke med abolitionism, ofte inspirert av tradisjoner fra marxismen og/eller black studies, for å utvikle ny teori. Se for eksempel *Black Trans Feminism* av Marquis Bey (2022) eller *Trans Femme Futures: Abolitionist Ethics for Transfeminist Worlds* av Nat Raha & Mijke van der Drift (2024).
4. Kjønnssinkongruens, som er det nye navnet på den medisinske diagnosen i det internasjonale diagnoseverket ICD-11, ble introdusert i 2019 av WHO. Etter dette anses ikke lenger kjønnssinkongruens som en psykiatrisk lidelse, men er flyttet til kapittel om seksuell helse (BBC 2019). Samtidig finnes det en rekke kritikk rettet mot at det finnes en diagnose i det hele tatt (Johnson 2015; Riggs et al. 2023), en kritikk Preciado også skriver seg inn i med denne boka.
5. Preciado bruker begrepet «sosiale teknologier» i bred forstand, og anser for eksempel også kroppen som en sosioteknologisk aktør. Dette kan også leses som en del av prosjektet hans ved å vektlegge mutasjon (både i abstrakt og materiell form) av våre egne politiske subjektiveringsprosesser (456) som nødvendig for radikale samfunnsendringer.